

Bruselj, 24.2.2021
COM(2021) 82 final

**SPOROČILO KOMISIJE EVROPSKEMU PARLAMENTU, SVETU, EVROPSKEMU
EKONOMSKO-SOCIALNEMU ODBORU IN ODBORU REGIJ**

**Oblikovanje Evrope, odporne proti podnebnim spremembam – nova strategija EU za
prilagajanje podnebnim spremembam**

{SEC(2021) 89 final} - {SWD(2021) 25 final} - {SWD(2021) 26 final}

1. REALNOST VPLIVOV PODNEBNIH SPREMEMB – UKREPATI JE TREBA ZDAJ

Podnebne spremembe se dogajajo že danes, zato moramo zgraditi odpornejši jutri. Po svetu se je nedavno končalo najtoplejše evidentirano desetletje, v katerem je bil rekord najtoplejšega leta presežen osemkrat. Ljudje, planet in blaginja so ranljivi za podnebne spremembe, zato moramo preprečiti, kar je neprilagodljivo, in se prilagoditi tistemu, česar ne moremo preprečiti¹. To moramo storiti hitreje, pametneje in bolj sistematično. Hude posledice pandemije COVID-19 za naše zdravje ter družbeno-gospodarsko blaginjo so ostro opozorilo glede nevarnosti, ki preti zaradi neustrezne pripravljenosti. Možnosti, ki jih izbiramo danes, morajo ustvarjati boljši svet.

Vplivov podnebnih sprememb, ki se že pojavljajo, ne bi preprečila niti ustavitve vseh emisij toplogrednih plinov. Ti se bodo pojavljali še več desetletij, tudi če se svetovna in evropska prizadevanja za zmanjšanje emisij toplogrednih plinov izkažejo za učinkovita. Celo drastična začasna zmanjšanja emisij, na primer zaradi finančne krize leta 2008 ali gospodarskih motenj zaradi pandemije COVID-19, imajo majhen učinek na splošen potek globalnega segrevanja. Verjetnost optimističnega scenarija se povečuje s pomembnimi mednarodnimi zavezami za doseganje podnebne nevtralnosti, vendar bi bila tudi v tem primeru še vedno potrebna precejšnja prizadevanja za prilagajanje.

Pogostost in resnost ekstremnih podnebnih in vremenskih dogodkov se povečujeta². Zato sta se v zadnjih dveh desetletjih nenadno povečala število naravnih nesreč in posledična škoda³. Ti ekstremni dogodki zajemajo gozdne požare, kakršnih še nismo doživeli, vročinske valove tik nad arktičnim krogom, uničujoče suše v Sredozemlju, orkane, ki pustošijo po najbolj oddaljenih regijah EU, ter doslej največje napade smrekovega lubadarja v gozdovih srednje in vzhodne Evrope. Postopni naravni procesi, kot je dezertifikacija, izguba biotske raznovrstnosti, degradacija zemljišč in ekosistemov, zakisljevanje oceanov ali dvig morske gladine, so dolgoročno enako uničujoči.

Vplivi podnebnih sprememb imajo daljnosežne posledice v Uniji in zunaj nje. Pomanjkanje vode v EU je prizadelo zelo raznovrstne gospodarske dejavnosti, od kmetijstva, akvakulture, turizma in hlajenja elektrarn do rečnega tovornega prometa. Poleg gospodarstva je vplivalo tudi na zdravje in dobro počutje Evropejcev, ki vse pogosteje trpijo vročinske valove (na svetovni ravni je bila najhujša katastrofa leta 2019 evropski vročinski val, v katerem je umrlo 2 500 ljudi). S tem tudi nastajajo tveganja za prehransko varnost, se poslabšujejo zdajšnje socialne neenakosti in se ogroža kulturna dediščina. Vplivi podnebnih sprememb zunaj Evrope zaradi kaskadnih učinkov in učinkov prelivanja na trgovino ali migracije so že prizadeli EU in jo bodo čedalje bolj. Zato je mednarodna odpornost proti podnebnim spremembam⁴ ne samo vprašanje solidarnosti, ampak tudi nerešeno vprašanje strateške avtonomije ter lastnega interesa za EU in njene države članice.

Gospodarske izgube zaradi pogostejših ekstremnih dogodkov, povezanih s podnebjem, se povečujejo. V EU te izgube v povprečju že znašajo več kot 12 milijard EUR na leto. Po

¹ Prilagajanje je proces prilagajanja dejanskemu ali pričakovanemu podnebnju in njegovim vplivom ([peto ocenjevalno poročilo Medvladnega panela za podnebne spremembe \(IPCC AR5\)](#)). Ne gre za enkraten odziv na izredne razmere, ampak za raznovrstne proaktivne ukrepe, s katerimi se obravnava povezava med nevarnostjo (npr. sušo, dvigom morske gladine), izpostavljenostjo (npr. manj vode na jugu) in ranljivostjo (npr. revščina ali neizobraženost). Zapleti (in nevarnost) izhajajo iz prelomnih točk (tj. pragov v stopnjevanju podnebnih sprememb), kot je taljenje permafrosta, taljenje morskega ledu ali množično propadanje gozdov.

² <https://www.eea.europa.eu/highlights/soer2020-europes-environment-state-and-outlook-report>.

³ <https://www.undrr.org/news/drrday-un-report-charts-huge-rise-climate-disasters>.

⁴ Za razpravo o povezavi med prilagajanjem in odpornostjo glej [IPCC](#).

konservativnih ocenah, ki upoštevajo spodnjo mejo, bi izpostavljenost sedanjega gospodarstva EU globalnemu segrevanju za 3 °C nad predindustrijsko ravno pomenila letne izgube v višini najmanj 170 milijard EUR (1,36 % BDP EU⁵). Zaradi postopnega dviga morske gladine so čedalje bolj zaskrbljena tudi obalna območja, ki ustvarijo za približno 40 % BDP EU in kjer živi približno 40 % prebivalcev EU. Izgube so porazdeljene neenakomerno in škodijo regijam, ki se že lahko spoprijemajo z izzivi, kot je majhna rast ali velika brezposelnost mladih.

Evropa se spoprijema s podnebnimi izzivi. EU se je zavezala, da bo do leta 2050 dosegla podnebno nevtralnost, do leta 2030 pa ambicioznejši cilj zmanjšanja emisij za vsaj 55 % v primerjavi z letom 1990. Podnebno krizo so razglasili Evropski parlament, številne države članice in več kot 300 mest. Evropski svet je sklenil, da podnebne spremembe pomenijo življenjsko grožnjo. EU je potrdila zavezo voditeljev za naravo iz leta 2020⁶, da bi se skupaj spoprijeli s podnebno krizo in krizo na področju biotske raznovrstnosti. Osredotočenost na zeleni prehod v okviru mehanizma za okrevanje in odpornost ter v naslednjih generacijah programov kohezijske politike zagotavlja priložnost, da se zagotovijo naložbe in reforme, ki lahko prispevajo k okrepitvi odpornosti proti nenadnim podnebnim spremembam, ter se pospeši razogljičenje gospodarstva. Za zasebni sektor bo taksonomija EU za trajnostne dejavnosti zagotovila okvir za olajšanje naložb, ki so odporne proti podnebnim spremembam. Kar zadeva posameznike, več kot 93 % Evropejcev meni, da so podnebne spremembe resna težava, 70 % pa se jih strinja, da je prilagajanje podnebnim spremembam pozitivno.

Pomen prilagajanja je na svetovni ravni vse bolj priznan, vendar je v številnih poročilih poudarjena nepripravljenost⁷. O ekstremnih vremenskih dogodkih in njihovih vplivih se v medijih poroča skoraj nenehno, njihova večja intenzivnost in pogostost zaradi podnebnih sprememb pa sta na vrhu svetovne javne agende. Svetovna komisija za prilaganje je poudarila, da so prilagoditvene rešitve pogosto rešitve „brez obžalovanja“, kar pomeni, da si je zanje vredno prizadevati ne glede na končno pot podnebnih sprememb. Razlog za to so njihove številne dodatne koristi, zlasti za sonaravne rešitve in preprečevanje tveganj nesreč, ter trojna dodatna korist: preprečevanje prihodnjih človeških, naravnih in materialnih izgub, ustvarjanje gospodarskih koristi z zmanjševanjem tveganj, povečanjem produktivnosti in spodbujanjem inovacij ter družbene, okoljske in kulturne koristi.

Okvir 1: Primer suš

Številne evropske regije se zaradi podnebnih sprememb že spoprijemajo s pogostejšimi, hujšimi in daljšimi sušami. Suše⁸ imajo lahko kaskadne učinke. Zaradi njih se na primer znižuje vodostaj rek in podzemne vode, zmanjšuje rast dreves in kmetijskih rastlin, povečujejo napadi škodljivih organizmov in nastajajo požari v naravi. V Evropi večina izgub zaradi suše (približno 9 milijard EUR na leto) prizadene kmetijstvo, sektor energije in javno oskrbo z vodo. Ekstremne suše v zahodni in srednji Evropi v letih 2018, 2019 in 2020 so povzročile precejšnjo škodo. Samo v letu 2018 je škoda v kmetijstvu znašala približno 2 milijardi EUR v Franciji, 1,4 milijarde EUR na Nizozemskem in 770 milijonov EUR v Nemčiji. Pri globalnem segrevanju za 3 °C bi bile suše dvakrat pogostejše, absolutna letna izguba zaradi suše v

⁵ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/economic-impacts>.

⁶ <https://www.leaderspledgefornature.org/>.

⁷ [Adaptation Gap Report 2020 \(Poročilo o vrzelih pri prilagajanju za leto 2020\)](#), poročilo Svetovne komisije za prilaganje [Adapt Now \(Prilagajanje je potrebno zdaj\)](#) ter [State and Trends in Adaptation Report 2020 \(Poročilo o stanju in trendih na področju prilagajanja za leto 2020\)](#).

⁸ Suša je *neobičajno* in *začasno* pomanjkanje razpoložljivosti atmosferske, površinske ali podzemne vode.

Evropi pa bi se povečala na 40 milijard EUR na leto, pri čemer bi bile posledice najresnejše v sredozemski in atlantski regiji⁹.

EU se lahko na suše odzove s kratkoročnimi nujnimi ukrepi v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite, vzpostavljeni pa so vseevropski sistemi zgodnjega opozarjanja. Države članice izvajajo celovito upravljanje povodij z okvirno direktivo o vodah, nekatere pa so sprejele načrte za obvladovanje suše za ranljiva povodja. Glede na to, da bi dolgoročno lahko bila izpostavljena vsa povodja, so potrebne organizacijske in tehnične prilagoditvene rešitve. V kmetijstvu to vključuje trajnostno (ponovno) rabo vode, upravljanje tal in vegetacijsko odejo, proti suši odporne kmetijske rastline, vertikalno kmetovanje ali celo načrtovanje rabe tal in obnovo prizadetih območij. Na področju energije in prometa to vključuje pripravo na motnje na posebnih vodnih poteh s tovornim prometom, hidroelektrarnah in pri hlajenju elektrarn¹⁰. V zvezi s pitno vodo pa spodbujanje varčevanja z vodo v gospodinjstvih ali dodatno infrastrukturo za oskrbo in shranjevanje.

2. OBLIKOVANJE UNIJE, ODPORNE PROTI PODNEBNIM SPREMEMBAM

Evropski zeleni dogovor, tj. strategija rasti EU za trajnostno prihodnost, temelji na spoznanju, da je zeleni prehod priložnost in da bo imelo neukrepanje resne posledice. Dokazuje vodilno vlogo EU pri preprečevanju najhujšega, saj se zavzema za podnebno nevtralnost, in pri pripravi boljšega, saj opozarja na ambicioznejše ukrepe za prilagajanje, ki temeljijo na strategiji EU za prilagajanje iz leta 2013¹¹.

Dolgoročna vizija je, da bo EU leta 2050 družba, odporna proti podnebnim spremembam in popolnoma prilagojena neizogibnim vplivom podnebnih sprememb. To pomeni, da bo EU do leta 2050, ko naj bi dosegla podnebno nevtralnost, okrepila sposobnost prilagajanja in zmanjšala ranljivost za vplive podnebnih sprememb v skladu s Pariškim sporazumom in predlaganimi evropskimi podnebnimi pravili¹².

Predlog evropskih podnebnih pravil zagotavlja temelje za večjo ambicioznost in skladnost politike na področju prilagajanja. Določa okvir za doseganje podnebne nevtralnosti in ambicijo glede prilagoditve do leta 2050, tako da združuje skupno mednarodno vizijo ukrepanja in pravo EU (tj. globalni prilagoditveni cilj iz člena 7 Pariškega sporazuma in cilj trajnostnega razvoja št. 13). Predlog Evropsko unijo in njene države članice zavezuje stalnemu napredku v smeri krepitve sposobnosti prilagajanja, krepitve odpornosti in zmanjšanja ranljivosti za podnebne spremembe. Nova strategija za prilagajanje kaže pot in zagotavlja rešitve, kar prispeva k uresničevanju tega napredka. Glede na sistemsko naravo politike prilagajanja se bodo ukrepi za prilagajanje izvajali celovito z drugimi pobudami evropskega zelenega dogovora, kot so strategija za biotsko raznovrstnost, val prenove, strategija „od vil do vilic“, akcijska načrta za krožno gospodarstvo in za ničelno onesnaževanje, strategija za gozdove, strategija za tla, strategija za trajnostno in pametno mobilnost in prenovljena strategija za trajnostno financiranje.

EU je v preteklih letih že sprejela ukrepe za izboljšanje odpornosti v okviru strategije za prilagajanje iz leta 2013¹³. Vse države članice imajo zdaj vzpostavljeno nacionalno strategijo ali načrt za prilagajanje, prilagajanje je bilo vključeno v politike in dolgoročni

⁹ Poročilo PESETA IV, <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv/droughts>.

¹⁰ <https://ec.europa.eu/jrc/en/publication/eur-scientific-and-technical-research-reports/water-energy-nexus-europe>.

¹¹ Strategija Evropske unije za prilagajanje podnebnim spremembam, [COM\(2013\) 216 final](#).

¹² Evropska podnebna pravila, [COM\(2020\) 80 final](#).

¹³ Evaluation of the EU Strategy on adaptation to climate change (Ocena strategije Evropske unije za prilagajanje podnebnim spremembam), [SWD\(2018\) 461 final](#).

proračun EU, platforma Climate-ADAPT¹⁴ pa je postala ključna referenčna točka za znanje o prilagajanju. Svetovna komisija za prilagajanje je EU priznala za vodilno pri vključevanju vidikov podnebnega tveganja v odločanje¹⁵. Ta nova strategija temelji na teh izkušnjah, povečuje ambicije ter je razširjena tako, da zajema nova področja in prednostne naloge.

Države članice bodo še naprej glavne partnerice pri izvajanju, ambicioznejše in proaktivnejše ukrepanje na ravni EU pa jim bo pomagalo izpolniti potrebe glede prilagajanja. Potreba po večji podpori na ravni EU je podprta s priloženo oceno učinka¹⁶. Čeprav so izzivi prilagajanja lokalni in specifični, so rešitve pogosto splošno prenosljive in uporabne na regionalni, nacionalni ali nadnacionalni ravni. Številni vplivi podnebnih sprememb imajo močno čezmejno razsežnost (npr. v arktični regiji, makro regijah ali povodjih) ali mednarodno razsežnost (najbolj oddaljene regije EU ter čezmorske države in ozemlja) ter posledice za enotni trg, značilne za EU. Solidarnost med državami članicami in v njih je ključnega pomena za doseganje odpornosti na pravičen in pošten način. Komisija bo z državami članicami tesno sodelovala pri izvajanju te strategije, da bi bolje uskladila mednarodne ukrepe za prilagajanje in ukrepe za prilagajanje EU. Koristi bo imelo tudi prilagajanje na regionalni in lokalni ravni, Evropski podnebni pakt¹⁷ pa bo opolnomočil posamezne državljanke, ki bodo imeli ključno vlogo pri uspehu strategije za prilagajanje¹⁸.

Zaradi resnosti izziva prilagajanja so potrebna prizadevanja celotne vlade in celotne družbe. Ključno je, da zasebni in javni sektor tesneje sodelujeta, zlasti pri financiranju prilagajanja. Strategija bo s poudarkom in orodji, ki jih zagotavlja, podprla zasebni sektor, da se bodo opredelila tveganja, naložbe pa usmerile k ukrepom za prilagajanje in odpornost (ter preprečila slabo prilagajanje). Z zagotovitvijo rešitev, ki bodo prispevale k ozaveščenju o vplivih podnebnih sprememb (na primer obveznosti glede nefinančnega razkrivanja, taksonomija EU za trajnostne dejavnosti in prenovljena strategija za trajnostno financiranje), bo pomagala velikim družbam, MSP, lokalnim upravam, socialnim partnerjem in javnosti. Prispevala bo tudi k odpravi napačnega prepričanja, da prilagajanje pomeni zgolj stroške – gre namreč za naložbo.

Cilj strategije je do leta 2050 uresničiti vizijo Unije, odporne proti podnebnim spremembam, in sicer s pametnejšim, bolj sistematičnim in hitrejšim prilagajanjem ter okrepitevijo mednarodnega ukrepanja. V celotnem političnem ciklu to pomeni boljše znanje in podatke, podporo razvoju politike in obvladovanje podnebnih tveganj na vseh ravneh ter hitrejša izvajanja ukrepov za prilagajanje na vseh področjih. Komisija z novo strategijo prispeva svoj del k opremljanju Evrope, da bo postala odpornejša proti podnebnim spremembam. S celovitim izvajanjem ukrepov strategije bi bila Evropa v veliko boljšem položaju, da bi se lahko spoprijela z vplivi podnebnih sprememb že do leta 2030. To bi pomenilo širjenje ozaveščenosti o prilagajanju in načrtovanja v vsak lokalni organ, podjetje in gospodinjstvo, izvajanje prilagajanja v polnem teku za najbolj prizadete ter vodilno vlogo na svetovni ravni na področjih, kot so podnebne storitve, krepitev podnebne odpornosti ali sonaravne rešitve.

2.1. Pametnejše prilagajanje: izboljšanje znanja in obvladovanje negotovosti

¹⁴ <https://climate-adapt.eea.europa.eu/>.

¹⁵ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>.

¹⁶ SWD(2021) 25 in SWD(2021) 26.

¹⁷ https://europa.eu/climate-pact/index_sl.

¹⁸ Bližajoča se konferenca o prihodnosti Evrope se lahko izkoristi za spodbujanje ozaveščenosti o prilagajanju na vseh ravneh.

Kljub napredku ostajajo velike vrzeli v našem znanju o prilagajanju. Podnebne spremembe se kažejo v večjem številu nevarnosti, ki vplivajo na skoraj vse sektorje. Zato je zbirka znanja, potrebna za zagotavljanje učinkovitih ukrepov, obsežna. Vključuje negotovost glede tega, kako hitro in v kakšnem obsegu se bo podnebje spreminjalo, kakšen bo vpliv podnebnih sprememb na naravne in človeške sisteme ter kako učinkovite so politike in ukrepi. Čedalje večja je potreba po tem, da se obsežne podnebne informacije, ki so na voljo, prenesejo v prilagojena in uporabnikom prijazna orodja. Premakniti je treba meje znanja o prilagajanju ter pridobiti več podatkov in boljše podatke v zvezi s podnebjem, zlasti o gospodarskih izgubah. Vse skupaj pa je treba združiti.

2.1.1. Premikanje mej znanja o prilagajanju

Odločanje in ukrepanje ob negotovosti glede podnebja se lahko olajšata tako, da se odločitve utemeljijo z najnovejšimi znanstvenimi izsledki. Zanesljiva zbirka znanja za ukrepanje je že vzpostavljena, potrebno pa je nadaljnje delo v zvezi s prilagajanjem, njegovimi stroški, koristmi in distribucijskimi učinki. Poleg tega je treba izhajati iz znanosti, da bi se izboljšalo razumevanje povezave med podnebnimi nevarnostmi ter družbeno-gospodarskimi ranljivostmi in neenakostmi. Razviti moramo učinkovite in vključujoče mehanizme upravljanja, ki zagotavljajo stalen dialog med oblikovalci politike in znanstveniki, na primer z dvoletno evropsko konferenco za prilagajanje podnebnim spremembam. EU je v dobrem položaju, da to pospeši s črpanjem iz izkušenj z okvirnimi programi za raziskave in inovacije, vesoljskim programom ter mehanizmom Unije na področju civilne zaščite. Potreben bo napredek, na primer pri pripravi modela za natančnejšo oceno škode v prihodnosti in prilagajanje prilagoditvenih ukrepov, pri razumevanju posledic za zdravje, kaskadnih učinkov zaradi hkratnih ali zaporednih vplivov podnebnih sprememb ali prelomnih točk v zemeljskih sistemih¹⁹.

Za doseganje ciljev glede prilagajanja v okviru zelenega dogovora je ključna digitalna preobrazba. Vsi podatki iz znanstvenih svetilnikov EU, kot sta Copernicus²⁰ ter evropska mreža za pomorsko opazovanje in podatke (EMODnet)²¹, so brezplačno in prosto dostopni vsem uporabnikom po vsem svetu. Copernicusova storitev za spremljanje podnebnih sprememb bo še naprej izboljševala uporabnost podatkov in dodatno razvijala storitve, kot so storitve pripisovanja ekstremnih dogodkov²². Spodbujati je treba uporabo najsodobnejših digitalnih tehnologij in podnebnih storitev, da se podpre odločanje (na primer daljinsko zaznavanje, pametne vremenske postaje, umetna inteligenca in visokozmogljivostno računalništvo). Novi instrumenti, kot sta Destinacija Zemlja in digitalni dvojčki²³, obetajo izboljšanje razumevanja sedanjih in prihodnjih vplivov podnebnih sprememb na ravni planeta in na lokalni ravni. Dodatno se bodo okrepili tudi meritve in opazovanje oceanov.

Bolje je treba razumeti soodvisnost podnebnih sprememb, ekosistemov in storitev, ki jih zagotavljajo. V tem stoletju se pričakujejo velike spremembe v zvezi s kopenskimi ekosistemi in vrstami vegetacije na kopenskem območju Evropske unije, tudi na zaščitenih območjih. Zaradi sprememb vodnega kroga in temperatur ali dviga morske gladine bodo ekosistemi pod dodatnim pritiskom. V tem stoletju naj bi ocean dosegel razmere brez

¹⁹ <https://media.nature.com/original/magazine-assets/d41586-019-03595-0/d41586-019-03595-0.pdf>.

²⁰ Program Copernicus je eden od vodilnih programov EU. S spremljanjem kopnega, morskega okolja, podnebnih sprememb in ozračja zagotavlja popoln, brezplačen in odprt dostop do obsežnega portfelja podatkov opazovanja Zemlje in tal ter do produktov in storitev.

²¹ <https://emodnet.eu/en>.

²² Za razumevanje obsega, v katerem je mogoče ekstremne vremenske in podnebne dogodke povezati s podnebnimi spremembami. Glej C3S.

²³ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/destination-earth-destine#Digital-twins>.

primere, ki zajemajo višje temperature, nadaljnje zakisljevanje in upad kisika. Potrebna sta zanesljiva obnova in upravljanje ekosistemov na podlagi znanosti, ki prispevata k zmanjšanju tveganj, povečujeta odpornost ter zagotavljata nadaljnje izvajanje ekosistemskih storitev in funkcij: preskrbo s hrano, čiščenje zraka in vode, zaščito pred poplavami, biotsko raznovrstnost in blaženje podnebnih sprememb.

Komisija bo:

- *prispevala k odpravljanju vrzeli v znanju o vplivih podnebnih sprememb in odpornosti proti podnebnim spremembam, vključno z oceani, in sicer s programom Obzorje Evropa, programom za digitalno Evropo, programom Copernicus in mrežo EMODnet;*
- *izboljšala stanje na področju oblikovanja modelov za prilagajanje, ocenjevanja tveganj in orodij za upravljanje – za modeliranje na ravni sredstev.*

2.1.2. Več podatkov in boljši podatki o tveganjih in izgubah, povezanih s podnebjem

Podatki o tveganjih in izgubah, povezanih s podnebjem²⁴, so ključni za izboljšanje natančnosti ocene tveganja. Vse nove naložbe in odločitve politike bi morale temeljiti na podnebjem in biti primerne za prihodnost, in sicer od gospodinjstev, ki načrtujejo prenavo, do malih in srednjih podjetij, ki vzpostavljajo poslovanje na ranljivem območju, večjih podjetij, ki upravljajo dobavne verige, bank, ki se strinjajo z novimi posojili, ter mest, ki načrtujejo razvoj območij. Trenutno so podatki, ki količinsko opredeljujejo izgube zaradi nesreč, nezadovoljivi, saj pogosto niso evidentirani in/ali niso na voljo v dostopnih oblikah in podatkovnih zbirkah, ko so enkrat zbrani.

Da bi se izognili odločitvam, ki ne upoštevajo podnebja, bi bilo treba podatke iz zasebnega in javnega sektorja evidentirati, zbirati in si jih izmenjevati na celovit in usklajen način. Komisija bo spodbujala skupna pravila in specifikacije za evidentiranje in zbiranje podatkov o izgubah, povezanih s podnebjem, in fizičnih podnebnih tveganjih ter podpirala centralno evidentiranje teh podatkov iz javnega in zasebnega sektorja na ravni EU prek svojega vozlišča podatkov o tveganjih²⁵. Na nacionalni ravni bo spodbujala prostovoljni pristop javno-zasebnih partnerstev za zbiranje in izmenjavo podatkov o izgubah, in sicer na podlagi okrepljenega sodelovanja z državami članicami, mesti in industrijo. Poleg tega bo Komisija opredelila potrebe po podatkih ter skupaj s Komisijo proučila najboljše načine za zbiranje celovitih in usklajenih podatkov zavarovateljev, pri čemer bo Evropskemu organu za zavarovanja in poklicne pokojnine (EIOPA) podelila ustrezna pooblastila.

Komisija bo deležnikom olajšala dostop do podatkov o tveganjih in izgubah, povezanih s podnebjem. Pregled direktive INSPIRE v letu 2021 v okviru pobude GreenData4All zagotavlja priložnost za revizijo zakonodaje, da bo zajemala podatke o izgubah zaradi nesreč, povezanih z okoljem in podnebjem, s čimer se bo razširilo področje uporabe javnega dostopa. Podatki o izgubah zaradi nesreč, povezanih s podnebjem, bi se lahko v prihodnjih revizijah izvedbenega akta direktive o odprtih podatkih in ponovni uporabi informacij javnega sektorja

²⁴ To vključuje javne in zasebne izgube zaradi vplivov, povezanih s podnebjem, na primer smrt, škodo na infrastrukturi ali gospodarske dejavnosti. Vključuje tudi stroške nujnega odziva ter obnove na ravni sredstev in na različnih upravnih ravneh. Z [evidentiranjem in izmenjavo podatkov o podnebnih tveganjih in izgubah](#) se podpira delo v zvezi s [Sendajskim okvirom za zmanjševanje tveganja nesreč](#).

²⁵ <https://drmkc.jrc.ec.europa.eu/risk-data-hub#/>.

šteli tudi za nabor podatkov velike vrednosti. Podobno se bo zagotovila čim večja dostopnost podatkov, zbranih v javno-zasebnih partnerstvih.

Komisija bo:

- *spodbujala in podpirala uporabo vozlišča podatkov o tveganjih za uskladitev evidentiranja in zbiranja celovitih in razčlenjenih podatkov o tveganjih in izgubah, povezanih s podnebjem, ter spodbujala javno-zasebna partnerstva na nacionalni ravni za zbiranje in izmenjavo takih podatkov;*
- *skupaj z organom EIOPA in industrijo proučila najboljše načine za izboljšanje zbiranja enotnih in celovitih podatkov o zavarovanih izgubah ter organu EIOPA podelila potrebna pooblastila;*
- *razširila področje uporabe javnega dostopa do okoljskih informacij v direktivi INSPIRE, da bo vključevalo podatke o tveganjih in izgubah, povezanih s podnebjem.*

2.1.3. Climate-ADAPT bo postala uradna evropska platforma za prilagajanje

Platforme znanja o podnebjju imajo čedalje pomembnejšo vlogo pri odločanju o ukrepih za prilagajanje. Platforma Climate-ADAPT je že uveljavljeno referenčno orodje in vir znanja, ki se postopno širi, na primer z dostopom do podatkov programa Copernicus²⁶. Potrebne pa so večje naložbe v razširitev njenih zmogljivosti, baze uporabnikov in avtorjev prispevkov, dosega ter vpliva²⁷. Okrepila bo izmenjavo znanja, dobro prakso in rešitve, vključno s projekti, ki jih financira EU, pri čemer bo dosegla in vključila rastočo mrežo uporabnikov. Poleg tega bo zbirala in obdelovala podatke iz ustreznih virov ter nato razvila visokokakovostne informacije. Dodatno se bodo razvile povezave z nadnacionalnimi, nacionalnimi in podnacionalnimi prilagoditvenimi platformami ter povezava in interoperabilnost z drugimi ustreznimi viri za vplive podnebnih sprememb²⁸.

Potrebna sta globlje razumevanje tveganj, povezanih s podnebjem, za zdravje in večja zmogljivost za njihovo obvladovanje. Nevarnosti za zdravje, povezane s podnebnimi spremembami, se povečujejo, so resne in se lahko obravnavajo samo čezmejno. Vključujejo smrt in poškodbe zaradi vročine, poplav ali gozdnih požarov ter pojav in širjenje nalezljivih bolezni in alergenov, povezanih z geografskimi premiki v vektorjih in patogenih²⁹. Zaradi podnebnih sprememb bo vse bolj ogrožena tudi sposobnost sistemov javnega zdravstva, da bi učinkovito delovali, npr. razvili zmogljivosti za obravnavanje bolezni, ki v Evropi prej niso bile znane. Komisija bo na podlagi pristopa „eno zdravje“ združila in povezala podatke, orodja ter strokovno znanje, da bi sporočila, spremljala, analizirala in preprečila vplive podnebnih sprememb na zdravje ljudi.

Komisija bo:

- *posodobila in razširila platformo Climate-ADAPT kot vir znanja o vplivih*

²⁶ Program Copernicus v okviru svoje [storitve za ravnanje v izrednih razmerah](#) povezuje evropski informacijski sistem za gozdne požare, Evropsko opazovalnico za suše in [evropski sistem za poznavanje poplavnih razmer](#).

²⁷ V skladu s poglobljeno oceno, <https://www.eea.europa.eu/publications/sharing-adaptation-information-across-europe>.

²⁸ Na primer: [evropski informacijski sistem za gozdne požare](#), [opazovalnica EU za tla](#), [evropski informacijski sistem za biotsko raznovrstnost](#), [Evropska opazovalnica za suše](#), [središče znanja Komisije za biotsko raznovrstnost](#), [znanstveno vozlišče EU za opazovanje Zemlje](#).

²⁹ <https://www.eea.europa.eu/publications/healthy-environment-healthy-lives>.

podnebnih sprememb ter prilagajanju, med drugim s povezovanjem različnih virov informacij, in kot mehanizem za spremljanje in poročanje;

- *v okviru platforme Climate-ADAPT vzpostavila evropsko opazovalnico za podnebje in zdravje.*

2.2. Bolj sistematičen pristop: podpora razvoju politike na vseh ravneh in v vseh sektorjih

Vplivi podnebnih sprememb so tako razširjeni, da se je treba nanje odzvati sistemsko. Komisija bo še naprej dejavno vključevala vprašanja odpornosti proti podnebnim spremembam v vsa ustrezna področja politike, ki se nanašajo na javni in zasebni sektor. Vključevanje bo presegalo sektorje, ki so bili določeni v strategiji EU za prilagajanje iz leta 2013, ki je vključevala kmetijstvo, infrastrukturo in zavarovanje. Podprlo bo nadaljnji razvoj ter, najpomembnejše, izvajanje strategij in načrtov za prilagajanje na vseh ravneh upravljanja. Ta sistemski pristop zajema tri medsektorske prednostne naloge: vključitev prilagajanja v makrofiskalno politiko, sonaravne rešitve za prilagajanje in lokalne ukrepe za prilagajanje.

2.2.1. Izboljšanje strategij in načrtov za prilagajanje

Strategije za prilagajanje na vseh ravneh morajo biti učinkovite in temeljiti na najnovejših znanstvenih izsledkih. Strategije za prilagajanje bodo ostale pomembni instrumenti. Nacionalni, regionalni in lokalni organi bi jih morali dodatno razvijati. Komisija z instrumentom za tehnično podporo zagotavlja podporo pri krepitvi upravne zmogljivosti v državah članicah za izvajanje politik EU na področju prilagajanja podnebnim spremembam. Poleg tega bodo Komisija ter sodelujoče države in regije spodbujale čezmejno sodelovanje, in sicer z okviri sodelovanja za makroregionalne strategije EU³⁰, strategijami za morske bazene in drugimi pomorskimi strategijami³¹, programi financiranja Interreg ter priložnostmi za sodelovanje in mreženje v okviru skupne kmetijske politike. To bo pripomoglo k izvajanju prilagajanja z usklajenimi in skupnimi ukrepi držav članic ter držav članic EU tretjih držav. Komisija bo spodbujala tudi izmenjavo dobre prakse in rešitev za skupne izzive prilagajanja med najbolj oddaljenimi regijami in njihovimi sosedi. Komisija bo v okviru postopka poročanja o delovanju skupne ribiške politike ocenila, kako ta politika prispeva k prilagajanju podnebnim spremembam.

Spremljanje, poročanje in ocenjevanje so ključni za vzpostavitev zanesljivega izhodišča za merjenje napredka pri prilagajanju. V izvedbeni uredbi o upravljanju energetske unije in podnebnih ukrepov³² so že določeni struktura, oblika, postopki predložitve in pregled informacij za prilagajanje, ki jih sporočajo države članice. S tem zanesljivim poročanjem se podpira tudi izvajanje nacionalnih energetske in podnebnih načrtov, na primer pri zaščiti varne oskrbe EU z energijo pred vplivi podnebnih sprememb. Čeprav je primerjava zaradi lokalnih posebnosti prilagajanja pogosto zahtevna, se lahko izvede za območja, ki segajo čez več mej in imajo skupna podnebna tveganja. Taka območja vključujejo povodja, gorska območja, otoke ali najbolj oddaljene regije (ki so zlasti ranljive za podnebne spremembe). Komisija bo na podlagi izkušenj, pridobljenih pri preglednicah pripravljenosti na prilagoditev

³⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/policy/cooperation/macro-regional-strategies/.

³¹ https://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/sea_basins_sl.

³² Evropska komisija, [Izvedbena uredba \(EU\) 2020/1208](#).

v zvezi s strategijo za prilagajanje iz leta 2013, in v skladu z delom v odboru za prilagajanje UNFCCC, dodatno razvijala ustrezne kazalnike in okvir za ocenjevanje odpornosti.

Pri skladnosti politike je treba sistematično upoštevati prilagajanje, da se prepreči njegovo nenamerno spodkopavanje. Pri oblikovanju politik EU in držav članic bi bilo treba, kadar koli je ustrezno, uporabiti naslednja načela skladnosti politike: zagotovitev, da se pri urejanju in financiranju upošteva tveganje nesreč, da se prepreči nova izpostavljenost, zmanjšanje zdajšnjih tveganj s krepitvijo odpornosti, preprečevanjem in pripravljenostjo ter obvladovanje preostalega tveganja. Ta načela bi bilo treba vključiti na primer v povabila k oddaji ponudbe in pogoje za sodelovanje pri projektih, ki jih financira EU, ter jih ustrezno upoštevati pri bolj splošnem oblikovanju politik. Kot je napovedala v evropskem zelenem dogovoru, bo Komisija pri izboljševanju načina, kako smernice za boljše pravno urejanje in podporna orodja obravnavajo vprašanja trajnosti, zagotovila, da se bodo vprašanja prilagajanja podnebnim spremembam upoštevala ustrezno in sorazmerno.

Komisija bo:

- *spodbujala regionalno in čezmejno sodelovanje ter v sodelovanju z državami članicami izboljšala smernice o nacionalnih strategijah za prilagajanje;*
- *nadgradila spremljanje, poročanje in ocenjevanje v zvezi s prilagajanjem, tako da bo uporabila usklajen okvir standardov in kazalnikov;*
- *zagotovila orodja za predhodno oceno projektov, da bi se bolje opredelile dodatne koristi in pozitivni vplivi projektov za prilagajanje in preprečevanje na gospodarstvo;*
- *posodobila svoje smernice in zbirko orodij za boljše pravno urejanje, tako da bodo bolje izražale načela skladnosti politike obvladovanja podnebnih tveganj.*

2.2.2. Spodbujanje lokalne, individualne in pravične odpornosti

Lokalna raven je temelj prilagajanja, zato mora podpora EU prispevati k večji lokalni odpornosti. Finančna podpora je vse bolj na voljo prek evropskih strukturnih in investicijskih skladov³³, skupne kmetijske politike, programa LIFE ter mehanizma za okrevanje in odpornost. Komisija bo podprla lokalno uporabo podatkovnih, digitalnih in pametnih rešitev, ki so povezane s prilagajanjem podnebnim spremembam ter prilagojene lokalnim in regionalnim posebnostim. To bo temeljilo na zdajšnjih pobudah in instrumentih, kot so Trg pametnih mest³⁴, program za digitalno Evropo, Obzorje Evropa in pobuda za izzive v zvezi z inteligentnimi mesti³⁵. Za vključevanje in opolnomočenje posameznih Evropejcev, da sprejmejo neposredne ukrepe za prilagajanje, bo Komisija za obveščanje, navdih in povezovanje uporabila pobudo za evropski podnebni pakt ter izobraževalno koalicijo EU za podnebje³⁶.

Konvencija županov EU in Svetovna konvencija županov se bosta okrepili, da bi pomagali lokalnim in regionalnim organom. Da bi jim EU pomagala pri prehodu od načrtovanja k ukrepanju, bo izvedla pilotni projekt mehanizma za pomoč politikam, ki bo

³³ [Predvsem s kohezijskim skladom](#) in Evropskim skladom za regionalni razvoj, manj pa z Evropskim kmetijskim skladom za razvoj podeželja, Evropskim skladom za pomorstvo in ribištvo ter Evropskim socialnim skladom.

³⁴ <https://smart-cities-marketplace.ec.europa.eu/?lang=sl>.

³⁵ <https://www.intelligentcitieschallenge.eu/>.

³⁶ https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/european-education-area/education-climate-coalition_sl.

organom pomagal v okviru Konvencije županov EU. S tem mehanizmom se bo zagotovila neposredna tehnična pomoč za oblikovanje in izvajanje njihovih strategij in načrtov za prilagajanje. EU bo spodbujala še večje vključevanje regionalnih organov v oblikovanje agende za prilagajanje, in sicer z agendo EU za mesta ter lokalnimi akcijskimi skupinami za ribištvo, v okviru Konvencije županov EU pa bo vključila predstavnike Odbora regij.

Doseganje odpornosti na pravičen in pošten način je ključno za široko in pravično izmenjavo koristi prilagajanja podnebnim spremembam. Podnebne spremembe neposredno vplivajo na evropske regije in državljane, na primer z izgubami delovnih mest v sektorjih, ki so jih prizadele podnebne spremembe, kot so kmetijstvo, ribištvo in turizem. Zaradi neenake izpostavljenosti vplivom podnebnih sprememb in ranljivosti nanje v različnih regijah in socialno-ekonomskih skupinah se slabšajo predhodne neenakosti in ranljivosti³⁷. Vplivi podnebnih sprememb niso nevtralni. Moški in ženske, starejši, invalidi, razseljene osebe ali družbeno marginalizirane osebe imajo različne sposobnosti prilagajanja. Prilagoditveni ukrepi morajo upoštevati njihov položaj. Vse bolj je potrebna podpora pobudam na področju izobraževanja, usposabljanja in preusposabljanja, ki zagotavljajo zelena delovna mesta. EU bo spodbujala strategije in politike za dolgoročno gospodarsko diverzifikacijo, ki delavcem omogoča, da se prekvalificirajo in izvedejo premik v sektorje zelene rasti, hkrati pa zagotovijo dovolj delovne sile in visoko usposobljeno delovno silo. Za to moramo izboljšati razumevanje vplivov podnebnih sprememb na delavce, delovnih pogojev, zdravja in varnosti, oceniti s tem povezane distribucijske učinke in vključiti socialne partnerje. Podporo je mogoče najti v programu znanj in spretnosti za Evropo, jamstvu za mlade, Evropskem socialnem skladu plus (ESS+) ali mehanizmu za okrevanje in odpornost.

Komisija bo:

- *okrepila podporo načrtovanju in izvajanju lokalnega prilagajanja in uvedla mehanizem za podporo prilagajanju v okviru Konvencije županov EU;*
- *podprla preusposabljanje in prekvalificiranje delavcev za pravično in pošteno odpornost z izobraževanjem in usposabljanjem v okviru ESS+, programa Erasmus+ in evropske solidarnostne enote;*
- *še naprej zagotavljala izvajanje veljavne zakonodaje na področju zaposlovanja in socialnih zadev in, kadar bo ustrezno, proučila predlog novih pobud, s katerimi bi se okrepila zaščita delavcev pred vplivi podnebnih sprememb.*

2.2.3. Vključevanje odpornosti proti podnebnim spremembam v nacionalne fiskalne okvire

Nacionalni fiskalni okviri v EU vključujejo fiskalna tveganja v zvezi s podnebnimi spremembami in naravnimi nesrečami le v omejenem obsegu. Zaradi pomoči in obnove po ekstremnih vremenskih in počasi stopnjujočih se dogodkih se bodo povečali javnofinančni odhodki, med drugim zaradi nadomestila za nezavarovane izgube. Učinki na proizvodno zmogljivost lahko negativno vplivajo na gospodarsko rast. Obvladovanje tveganja nesreč vključuje postopke in orodja za obravnavanje predhodnih tveganj, povezanih s podnebjem, in zmanjšanje naknadnih posledic nesreč. To se mora izražati v proračunskem načrtovanju ter v upravljanju in institucionalni ureditvi. Financiranje na področju tveganja nesreč se lahko dopolni s kombinacijo instrumentov za obvladovanje tveganja in delitve tveganja, ki jih

³⁷ Glej [poročilo EEA](#), Unequal exposure and unequal impacts (Neenakomerna izpostavljenost in neenaki vplivi).

zagotavlja zasebni sektor ter so prilagojeni resnosti in pogostosti nesreč. Zaradi možnega učinka na fiskalno stabilnost je potrebno tudi obvladovanje tveganj v zvezi z dolgoročno vzdržnostjo javnega dolga.

Za makrofiskalno odpornost je treba v ekonomske politike vključiti niz verjetnih podnebnih scenarijev in razumeti obvladovanje tveganja nesreč³⁸. Z zanesljivimi ocenami tveganja bi bilo treba oceniti učinek in možnost verjetnih scenarijev podnebnih sprememb. Razvoj analiz scenarijev pa bi se lahko uporabil pri stresnih testih v zvezi z makroekonomskimi spremenljivkami³⁹. Na voljo bi morale biti zanesljive ocene glavnih gospodarskih učinkov, ki izhajajo iz naravnih tveganj, in ocene njihovih fiskalnih učinkov, ki se odražajo v postopku proračunskega načrtovanja. Upoštevanje kvantitativnih ocen tveganja nesreč v proračunskih načrtih bi prispevalo k temu, da bi bila sredstva na voljo hitro in sorazmerno s potrebami. Namenska sredstva in instrumenti na ravni EU in nacionalni ravni, na primer iz Solidarnostnega sklada Evropske unije⁴⁰, lahko prispevajo k nujnim operacijam in operacijam obnove po nesrečah. To mora vključevati vsaj vidike boljše obnove. S preglednostjo teh prispevkov se lahko zagotovijo spodbude za prilagajanje in zmanjša moralno tveganje⁴¹.

Cilji prilagajanja podnebnim spremembam in odpornosti proti njim so vključeni v prizadevanje za okrevanje po pandemiji COVID-19 na ravni EU. Podpora okrevanju bo kratko- in srednjeročno še naprej osrednji cilj makrofiskalne politike. Zaradi obsega in narave porabe, tudi iz nacionalnih proračunov, se povečuje pomen boljše obnove. Mehanizem za okrevanje in odpornost bo države članice podpiral pri njihovem gospodarskem okrevanju in dolgoročni odpornosti. Nacionalni načrti za okrevanje in odpornost naj bi podpirali naložbe in reforme za izboljšanje odpornosti proti podnebnim spremembam po celotni EU. Najmanj 37 % dodeljenih sredstev za načrte bi bilo treba nameniti podnebnim ukrepom, ki zajemajo prizadevanja za blažitev in prilagajanje. Poleg tega mehanizem za okrevanje in odpornost ne bo podpiral ukrepov, ki pomembno škodujejo okolju⁴², med drugim cilju prilagajanja podnebnim spremembam.

Komisija bo:

- *razvila načine za merjenje možnega učinka tveganj, povezanih s podnebjem, na javne finance, razvila orodja in modele za stresne teste podnebnja ter začela razprave z državami članicami o boljšem upoštevanju podnebnih sprememb v nacionalnih okvirih poročanja in fiskalnih okvirih;*
- *proučila ukrepe za ublažitev fiskalnega učinka dogodkov, povezanih s podnebjem, in zmanjšanje tveganj za fiskalno vzdržnost ter o njih razpravljala z državami članicami;*
- *z državami članicami proučila, ali in v kolikšnem obsegu bi lahko programi za stabilnost in konvergenčni programi vključevali razsežnost prilagajanja*

³⁸ Podnebna občutljivost je ocenjen razpon – gospodarska politika se mora pripraviti na primer, da se temperature na svetovni ravni pri dani količini emisij zvišujejo bistveno bolj, kot je bilo predvideno v najverjetnejših scenarijih. Glej na primer [CRESCENDO](#).

³⁹ Referenčni scenariji za položaj EU na svetovni ravni do leta 2040 bo pripravljen v okviru poročila Komisije o strateškem predvidevanju za leto 2021.

⁴⁰ https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/funding/solidarity-fund/.

⁴¹ Uporaba faz okrevanja, sanacije in obnove po nesreči za povečanje odpornosti skupnosti z vključevanjem ukrepov za zmanjšanje tveganja nesreč v prenovi fizične infrastrukture ter oživitve možnosti preživetja, gospodarstva in okolja ([Generalna skupščina Združenih narodov, 2016](#)).

⁴² V smislu člena 17 [uredbe o taksonomiji \(Uredba \(EU\) 2020/852\)](#).

podnebnim spremembam;

- *spodbujala boljše usklajevanje in dopolnjevanje nujnih operacij in operacij obnove po nesrečah, pri čemer podpora tem operacijam zagotavljajo Solidarnostni sklad Evropske unije in drugi skladi EU, z namenom spodbujanja načela boljše obnove.*

2.2.4. Spodbujanje sonaravnih rešitev za prilagajanje

Z obsežnejšim izvajanjem sonaravnih rešitev bi se povečala odpornost proti podnebnim spremembam in prispevalo k več ciljem zelenega dogovora. Modro-zelena infrastruktura⁴³ je (v nasprotju s sivo infrastrukturo) večnamenska rešitev „brez obžalovanja“, ki hkrati zagotavlja okoljske, družbene in gospodarske koristi ter prispeva h krepitvi odpornosti proti podnebnim spremembam⁴⁴. Na primer varstvo in obnova mokrišč, šotišč ter obalnih in pomorskih ekosistemov, razvoj mestnih zelenih površin ter gradnja zelenih streh in zidov ter spodbujanje in trajnostno upravljanje gozdov in kmetijskih zemljišč bo prispevalo k stroškovno učinkovitemu prilagajanju podnebnim spremembam. Da bi se izboljšalo njeno uvajanje, je ključno, da se njene koristi bolje količinsko opredelijo ter bolje sporočijo odločevalcem in izvajalcem na vseh ravneh⁴⁵. Poleg tega bo Komisija razvila mehanizem certificiranja za odstranjevanja ogljika, kar bo omogočilo zanesljivo spremljanje in količinsko opredeljevanje podnebnih koristi številnih sonaravnih rešitev.

Sonaravne rešitve so ključne za ohranitev zdrave vode, oceanov in tal. Pri upravljanju rabe tal in načrtovanju infrastrukture morajo imeti večjo vlogo, da bi se znižali stroški, zagotovile storitve, odporne proti podnebnim spremembam, in izboljšalo izpolnjevanje zahtev glede dobrega ekološkega stanja iz okvirne direktive o vodah. Z uporabo sonaravnih rešitev v notranjosti, vključno z obnovo spužvaste funkcije tal, se bo povečala oskrba s čisto in sladko vodo ter zmanjšalo tveganje poplav. Na obalnih in morskih območjih se bo zaradi sonaravnih rešitev okrepila zaščita obale in zmanjšalo tveganje cvetenja alg. Hkrati bodo prinesle koristi, kot so sekvestracija ogljika, priložnosti za turizem ter ohranjanje in obnavljanje biotske raznovrstnosti.

Evropa mora spodbuditi več naložb v sonaravne rešitve, da bi ustvarila koristi za prilagajanje, blaženje, zmanjševanje tveganja nesreč, biotsko raznovrstnost in zdravje. Naložbe v sonaravne rešitve morajo biti dolgoročno izvedljive, saj se s podnebnimi spremembami povečujejo pritiski na ekosisteme. To je mogoče doseči z novimi in inovativnimi pristopi in produkti financiranja v okviru programa InvestEU⁴⁶, ciljno usmerjeno podporo v okviru programov kohezijske politike ter podporo naložbam, ekoshemam in svetovalnim storitvam v okviru skupne kmetijske politike. Komisija bo s sekvestracijo ogljika v kmetijske površine spodbujala nov poslovni model za kopensko odstranjevanje ogljika, vključno s finančnimi spodbudami za uporabo sonaravnih rešitev.

⁴³ https://ec.europa.eu/environment/nature/ecosystems/benefits/index_en.htm.

⁴⁴ Sonaravne rešitve imajo navdih in podporo v naravi. Glej [na tej povezavi](#), [na tej povezavi](#), in [sklepe Sveta z dne 16. oktobra 2020](#).

⁴⁵ To delo lahko temelji na [smernicah ZN](#), [smernicah in raziskavah, ki jih podpira EU](#), ter [globalnem standardu Svetovne zveze za varstvo narave za sonaravne rešitve](#).

⁴⁶ Ob popolnem upoštevanju pristopa na podlagi povpraševanja.

Komisija bo:

- *predlagala sonaravne storitve za odstranjevanje ogljika, vključno z računovodenjem in certificiranjem v prihodnjih pobudah za sekvenciranje ogljika v kmetijske površine;*
- *razvila finančne vidike sonaravnih rešitev ter spodbujala razvoj finančnih pristopov in produktov, ki zajemajo tudi sonaravno prilagajanje;*
- *še naprej spodbujala države članice in jim pomagala pri uporabi sonaravnih rešitev z ocenami, smernicami, krepitvijo zmogljivosti in financiranjem EU.*

2.3. Hitreše prilagajanje: pospešitev prilagajanja na vseh področjih

Za pospešitev ukrepov za prilagajanje so za izvajanje potrebni viri, ki so sorazmerni z izzivom. Komisija je v dolgoročnem proračunu za obdobje 2021–2027 povečala cilj porabe za podnebne ukrepe na 30 %, pri čemer je ključni element prilagajanje. Z nadaljnjo krepitvijo socialne razsežnosti v proračunu EU v okviru Evropskega socialnega sklada se bo omogočila večja podpora za zaščito najranljivejših. Kljub temu je na podlagi ocen naložb, potrebnih za izpolnitev potreb po prilagajanju, v Evropi velika vrzel v financiranju naložb, odpornih proti podnebnim spremembam⁴⁷, zato so potrebni drugi viri financiranja. Evropska investicijska banka je v novem podnebnem načrtu⁴⁸ izrazila popolno podporo novi strategiji EU za prilagajanje, ki bo podrobneje opredeljena do konca leta 2021. Zagotovila bo, da so vse operacije, ki jih podpira, odporne proti podnebnim spremembam, ter si bo dejavno prizadevala za naložbene priložnosti pri razvoju in uporabi tehnologij, produktov in storitev, ki so odporni proti podnebnim spremembam.

Vrzel na področju prilagajanja podnebnim spremembam je velika in se povečuje, zato jo je treba hitreje premostiti. Evropska agencija za okolje je to vprašanje redno poudarjala v poročilih o prilagajanju⁴⁹. Napredek pri načrtovanju prilagajanja je še vedno počasen, izvajanje in spremljanje pa še počasnejša. Sedanji ukrepi so osredotočeni predvsem na ozaveščanje, institucionalno organizacijo ali razvoj politike, dejansko uvajanje fizičnih rešitev, kot je ustvarjanje več zelenih območij za zmanjšanje vplivov vročinskih valov ali prilagoditev kanalizacijskih sistemov za boljše obvladovanje prelivanja padavinske vode, pa zaostaja. Cilj te strategije je zato preusmeritev poudarka na razvoj in uvajanje rešitev, da bi prispevala k blaženju podnebnih tveganj, okrepitevi varstva podnebja in zaščiti dostopa do sladke vode.

2.3.1. Pospešitev uvajanja prilagoditvenih rešitev

Ena od glavnih ovir za prilagajanje je nedostopnost izvedljivih rešitev. Okvirni program EU ter skupnost znanja in inovacij na področju podnebja⁵⁰ že podpirata inovacije v zvezi s prilagajanjem, vendar je iz nedavne raziskave razvidno, da je treba prizadevanja še okrepiti⁵¹. Ena od predlaganih misij v okviru programa Obzorje Evropa bo na področju „prilagajanja

⁴⁷ Vseevropska gospodarska ocena prilagajanja podnebnim spremembam raziskovalnega projekta [BASE](#) (2016).

⁴⁸ EIB, [Climate Roadmap 2021–2025 \(Podnebni načrt za obdobje 2021–2025\)](#) (sprejet novembra 2020).

⁴⁹ Nazadnje [o prilagajanju mest](#).

⁵⁰ <https://www.climate-kic.org/>.

⁵¹ Delež inovacij, povezanih s prilagajanjem podnebnim spremembam, je bil leta 2015 približno enak kot leta 1995, inovacije v zvezi z blaženjem podnebnih sprememb pa so se skoraj podvojile. Poleg tega se čez meje prenese le nekaj inovacij, prenosa patentiranega znanja v države z nizkimi dohodki pa praktično ni ([Svetovna banka](#)).

podnebnim spremembam, vključno z družbeno preobrazbo⁵². V okviru misije bi se preskusile celovite rešitve, s katerimi se lahko uresniči vizija odpornosti proti podnebnim spremembam do leta 2050 s poudarkom na sodelovanju državljanov. Te rešitve bi lahko nato razširili in uvedli v Evropi in zunaj nje. Cilj predloga misije je podpreti 200 skupnosti pri razvoju rešitev za prilagajanje spremembam in razširiti 100 poglobljenih prikazov odpornosti proti podnebnim spremembam. V okviru programa Obzorje Evropa so načrtovane tudi misije na področju zdravja tal, podnebno nevtralnih mest in oceanov, ki so neposredno pomembne za ukrepe v zvezi s prilagajanjem⁵³.

Nujno so potrebne rešitve, ki bodo kmetom in upravljavcem zemljišč pomagale pri obvladovanju podnebnih tveganj. Meje sedanjih biogeografskih regij se bodo premaknile proti severu in navzgor, zato se bodo spremenili vegetacijski vzorci in ekosistemi, to pa bo sprožilo velike spremembe na področju gozdov in kmetijskih zemljišč. Drevesa in kmetijske rastline morda ne bodo mogle slediti takšnim spremembam, zlasti če bodo primerni habitati razdrobljeni. Ena od rešitev je boljša uporaba genske raznovrstnosti in neškodljivih rastlinskih genskih virov za prilagajanje na podlagi najnovejših znanstvenih izsledkov. To je mogoče doseči na primer z boljšo vključitvijo vidikov prilagajanja v način upravljanja gozdov. Komisija bo olajšala širitev oskrbe s primernim visokokakovostnim rastlinskim razmnoževalnim materialom, da bi podprla prilagajanje v kmetijstvu, gozdarstvu in upravljanju kopenskih ekosistemov. Potrebni je več prizadevanj za spodbujanje sodelovalne in nadnacionalne proizvodnje ter prenosa semen in sadilnega materiala z aktivnimi politikami in ukrepi, in sicer s spremembo direktive o trženju gozdnega reprodukcijskega materiala ter direktiv o trženju semen in drugega razmnoževalnega materiala⁵⁴.

Podporni sistemi in tehnično svetovanje glede odločitev v zvezi z odpornostjo proti podnebnim spremembam morajo postati dostopnejši in hitreje na voljo, da se bo spodbudila njihova uporaba. Komisija bo podpirala razvoj rešitev za hitri odziv za odločevalce in izvajalce prilagajanja. Take rešitve bi morale biti pravočasne in imeti sredstva, ki so na voljo finančnemu sektorju, MSP ali malim kmetom, ter črpati iz bistvenih podatkov programa Copernicus in drugih virov. Javni organi in upravitelji območij, odgovorni za območja Natura 2000, potrebujejo smernice o primernih pristopih k ohranjanju in strategijah za prilagajanje. Z velikimi javno-zasebnimi naložbami v prilagoditvene rešitve se bo povečal tudi nabor razpoložljivih možnosti, ki bodo postale cenovno dostopnejše za vse. Taksonomija EU za trajnostne dejavnosti zajema prilagajanje⁵⁵, pri čemer bo omogočala in spodbujala usmeritev javnih financ h krepitvi odpornosti proti podnebnim spremembam.

Komisija bo:

- *izvajala načrtovano misijo v okviru programa Obzorje Evropa na področju „prilagajanja podnebnim spremembam“ ter druge misije, pomembne za prilagajanje, med drugim na področju zdravja tal, podnebno nevtralnih mest in oceanov, ko bodo potrjene;*
- *podpirala razvoj nadaljnjih prilagoditvenih rešitev, vključno z orodji za podporo pri odločanju o hitrem odzivu, da bi se obogatil nabor orodij za izvajalce prilagajanja;*

⁵² https://ec.europa.eu/info/publications/climate-resilient-europe_sl.

⁵³ https://ec.europa.eu/info/horizon-europe/missions-horizon-europe_sl.

⁵⁴ https://ec.europa.eu/food/plant/plant_propagation_material/legislation/eu_marketing_requirements_en.

⁵⁵ Taksonomija EU za trajnostne dejavnosti. Podrobnejše informacije so na voljo na tej povezavi.

- prilagajanje vključila v posodobitev smernic o Naturi 2000 in podnebnih spremembah ter v smernice o pogozdovanju in ponovnem pogozdovanju, ki spodbujata biotsko raznovrstnost, ter v prihajajočo strategijo za gozdove;
- okrepila svojo podporo zaščiti potenciala genetskih virov za prilagajanje, med drugim tako, da bo predlagala zakonodajo o proizvodnji in trženju semen;
- dodatno razvijala taksonomijo EU za trajnostne dejavnosti za prilagajanje podnebnim spremembam.

2.3.2. Zmanjšanje tveganj, povezanih s podnebjem

Naložbe v infrastrukturo, odporno proti podnebnim spremembam, se obrestujejo.

Življenjska doba infrastrukture je pogosto več desetletij, vendar se večina zdajšnje infrastrukture ne spoprijema dobro s podnebnimi spremembami. Da se bo zmanjšalo tveganje nesreč in bo infrastruktura v svoji življenjski dobi stroškovno učinkovita, bi morale biti infrastrukturne naložbe odporne proti podnebnim spremembam. Za to bi lahko bili potrebni dodatni začetni stroški v višini približno 3 % vrednosti projekta, vendar je razmerje med stroški in koristmi naložb, ki so odporne proti podnebnim spremembam, približno 1 : 4⁵⁶. Komisija je razvila obsežne smernice za odpornost proti podnebnim spremembam za nove velike infrastrukturne projekte. Te smernice so bile posodobljene in se bodo razširile na druge sklade EU⁵⁷, pri čemer bo posebna pozornost namenjena kritični infrastrukturi. Komisija bo še naprej posodabljala te smernice in jih razširila na zdajšnjo infrastrukturo ter spodbujala njihovo uporabo tudi na drugih področjih poleg financiranja EU. Za spodbujanje njihove uporabe na mednarodni ravni bo uporabila tudi instrumente zunanje politike. Komisija je pri posodobitvi standardov, ki urejajo varnost in uspešnost infrastrukture v obdobju podnebnih sprememb, sodelovala z evropskimi organizacijami za standardizacijo. Pripravili so smernice za oblikovalce standardov in kot pilotni projekt začeli posodabljanje 12 infrastrukturnih standardov. Ta ukrep bo zajemal širši nabor standardov in pomagal pospešiti standardizacijo prilagoditvenih rešitev⁵⁸. Komisija bo države članice spodbujala, naj v izvajanje nacionalnih strategij za prilagajanje vključijo nacionalno standardizacijo, kar bo dopolnjevalo delo v zvezi s standardizacijo na ravni EU.

Ukrepi za prilagajanje podnebnim spremembam morajo boljše spodbujati sinergije s širšimi prizadevanji za preprečevanje in zmanjšanje tveganja nesreč. Oboje zagotavlja nabor dopolnilnih pristopov k obvladovanju podnebnih tveganj, da bi se vzpostavile odporne družbe. Boljšo skladnost v smislu praks, standardov, smernic, ciljev, virov in znanja bi bilo mogoče doseči s tesnejšim usklajevanjem na nacionalni ravni, ravni EU (v okviru mehanizma Unije na področju civilne zaščite) in mednarodni ravni (na podlagi Sendajskega okvira za zmanjševanje tveganja nesreč). Komisija bo na podlagi *Pregleda tveganj naravnih nesreč in nesreč, ki jih povzroči človek, s katerimi se lahko sooči Evropska unija*⁵⁹, ustreznih raziskovalnih projektov⁶⁰, niza poročil PESETA⁶¹ ter ob upoštevanju veljavnih sektorskih

⁵⁶ <https://gca.org/reports/adapt-now-a-global-call-for-leadership-on-climate-resilience/>.

⁵⁷ V dolgoročnem proračunu EU za obdobje 2021–2027: program InvestEU, Instrument za povezovanje Evrope (IPE), Evropski sklad za regionalni razvoj (ESRR), Kohezijski sklad ter Sklad za pravični prehod.

⁵⁸ Za posodobitev veljavnih standardov o varnosti in uspešnosti infrastrukture ter opreme za prihodnje podnebne razmere. Standardi spodbujajo tudi tehnične rešitve, ki prispevajo k prilagajanju sredstev podnebnim spremembam, npr. zelene strehe in zidovi.

⁵⁹ SWD(2020) 330 final https://ec.europa.eu/echo/news/european-commission-publishes-new-report-disaster-risks-eu_en.

⁶⁰ Na primer v zvezi s povezovanjem prilagajanja podnebnim spremembam in zmanjševanja tveganj nesreč ali v zvezi s kaskadnimi tveganji zaradi vplivov podnebnih sprememb.

⁶¹ <https://ec.europa.eu/jrc/en/peseta-iv>.

pravil pripravila oceno podnebnih tveganj na ravni EU. Posebna pozornost v tej oceni bo namenjena nevarnostim za zdravje, ranljivostim ekosistema, kritični infrastrukturi, projektom TEN-E skupnega interesa⁶² ter koridorjem in žariščnim točkam omrežja TEN-T. Komisija bo v okviru revizije direktive o čiščenju komunalne odpadne vode prispevala k obvladovanju prelivanja padavinske vode in mestnega površinskega pretoka ter delila dobro prakso na področju preprečevanja onesnaževanja vode pri industrijskih nesrečah zaradi poplav in suš.

Bolj si moramo prizadevati, da bo evropski stavbni fond vzdržal vplive podnebnih sprememb. Ekstremni vremenski dogodki in dolgotrajne podnebne spremembe lahko poškodujejo stavbe in njihov potencial za blažitev, npr. solarne panele ali toplotno izolacijo po nevihtah s točo. Vendar pa lahko stavbe prispevajo tudi k obsežnemu prilagajanju, na primer z lokalnim zadrževanjem vode, s čimer se zmanjša učinek toplotnega otoka v mestih z zelenimi strehami in zidovi. V pobudi „val prenov“ in akcijskem načrtu za krožno gospodarstvo je odpornost proti podnebnim spremembam opredeljena kot ključno načelo. Komisija bo proučila možnosti za boljše napovedovanje pritiska zaradi podnebja na stavbe ter vključitev vidikov odpornosti proti podnebnim spremembam v gradnjo in prenavo stavb z merili zelenih javnih naročil za javne stavbe, digitalnim dnevnikom stavbe ter v okviru postopka revizije direktive o energijski učinkovitosti stavb in uredbe o gradbenih proizvodih.

Komisija bo:

- *izboljšala smernice o krepitvi odpornosti proti podnebnim spremembam ter spodbujala njihovo uporabo v Evropi in zunaj nje;*
- *razvila ocenjevanje podnebnega tveganja na ravni EU ter okrepila podnebne vidike na področju preprečevanj in obvladovanja tveganja nesreč EU;*
- *obravnavala pripravljenost in odziv na nevarnosti za zdravje, povezane s podnebjem, na ravni EU, med drugim z okvirom EU za nevarnosti za zdravje ter, kot je ustrezno, v okviru načrtovanega organa za pripravljenost in odzivanje na izredne zdravstvene razmere;*
- *okrepila sodelovanje z organizacijami za standardizacijo, da bi se okrepila odpornost standardov proti podnebnim spremembam ter razvili novi standardi za rešitve na področju prilagajanja podnebnim spremembam;*
- *podprla vključevanje vidikov odpornosti proti podnebnim spremembam v merila, ki se uporabljajo za gradnjo in prenavo stavb in kritične infrastrukture.*

2.3.3. Odpravljanje vrzeli na področju varstva podnebja

Vrzel na področju varstva podnebja je delež nezavarovanih gospodarskih izgub, ki nastanejo zaradi nesreč, povezanih s podnebjem. Zdi se, da se ta vrzel povečuje zaradi počasnih ukrepov za prilagajanje in pogostejših ekstremnih vremenskih dogodkov brez višjih stopenj razširjenosti zavarovanja za podnebne spremembe⁶³. Poleg tega so znane izgube spodnje ocene, v katerih trendi niso zadostno zastopani. Podnebni vplivi pomenijo destabilizacijska tveganja za sredstva in podjetja. Podjetja lahko do neke mere ublažijo tveganja, kadar so nastale izgube krite, vključno z instrumenti za združevanje tveganj na

⁶² [Revidirana uredba TEN-E](#) določa, da morajo projekti skupnega interesa vključevati ukrepe za prilagajanje podnebnim spremembam tako v fazi zasnove kot v okviru presoje vplivov na okolje in izdaje ustreznih okoljskih dovoljenj.

⁶³ EEA (2019), [Economic losses from climate-related extremes \(Gospodarske izgube zaradi ekstremnih dogodkov, povezanih s podnebjem\)](#).

nacionalni in čezmejni ravni. Zdaj je zavarovanih povprečno 35 % gospodarskih izgub, povezanih s podnebjem, in samo 5 % ali manj v nekaterih delih Evrope.

Uporaba zavarovanja kot mehanizma prenosa tveganja za kritje finančnih izgub, povezanih s podnebnimi tveganji, je lahko prvi korak od kriznega odzivanja k obvladovanju in predvidevanju tveganj. Glede na poročilo zavarovalniške industrije bi se lahko z 1-odstotnim povečanjem zavarovalnega kritja stroški nesreč, povezanih s podnebjem, za davkoplačevalce ali vlade na svetovni ravni znižali za 22 %⁶⁴. Zavarovalniška industrija EU ter Evropski organ za zavarovanja in poklicne pokojnine sta opozorila na vse večje pomisleke glede možnosti zavarovanja in dostopnosti v svetu, ki so ga prizadele podnebne spremembe. Zato je pomembno proučiti in spodbujati razširjenost zavarovanja za primer naravnih nesreč v državah članicah ter spodbujati nacionalne sheme zavarovanja za primer naravnih nesreč, ki uporabnike spodbujajo k naložbam v prilagajanje. K temu bosta prispevala priprava preglednice naravnih nesreč organa EIOPA in objava smernic za vladne ukrepe⁶⁵. Nazadnje, mehanizem, vzpostavljen s to strategijo, bo omogočil ocene stopenj razširjenosti zavarovanja na nacionalni ravni in priporočila za njihovo izboljšanje.

Z dialogom in inovacijami se lahko zelo poveča potencial zavarovalnih ureditev za odpornost proti podnebnim spremembam. Komisija bo olajšala sodelovanje in razpravo o dobri praksi med deležniki v zavarovalniškem sektorju ter okrepila dialog med zavarovatelji, pozavarovatelji, javnimi organi in drugimi deležniki, kot so v primeru grajenega okolja nepremičninski razvijalci in upravljavci infrastrukture. V okviru prihodnje prenovljene strategije za trajnostno financiranje bo proučila nadaljnje ukrepe na področju zagotavljanja zavarovalnih produktov, ustreznih za podnebje. To bo vključevalo dobro prakso na področju finančnih instrumentov za obvladovanje začasnih tveganj, ki nastanejo zaradi trga ali podnebja, ter možnost novih in inovativnih rešitev za prenos tveganja⁶⁶.

Komisija bo v okviru prenovljene strategije za trajnostno financiranje:

- *pomagala proučiti razširjenost zavarovanja za primer naravnih nesreč v državah članicah ter ga spodbujala, na primer s smernicami, organ EIOPA pa pozvala, naj pripravi preglednico naravnih nesreč, ki bo omogočala ocene na ravni države;*
- *okrepila dialog med zavarovatelji, oblikovalci politik in drugimi deležniki;*
- *v tesnem sodelovanju z organom EIOPA opredelila in spodbujala dobro prakso na področju finančnih instrumentov za obvladovanje tveganja;*
- *proučila širšo uporabo finančnih instrumentov in inovativnih rešitev za obravnavanje tveganj zaradi nesreč.*

2.3.4. Zagotavljanje razpoložljivosti in cenovne dostopnosti sladke vode

Zagotovitev trajnostne razpoložljivosti sladke vode je temelj za odpornost proti podnebnim spremembam. Na vodi temeljijo številni gospodarski sektorji, dostop do pitne vode pa je osnovna človeška potreba⁶⁷, vendar imajo lahko hudi nalivi in poplave pogubne

⁶⁴ Poročilo družbe Lloyd o podzavarovanju na svetovni ravni za leto 2012.

⁶⁵ [Preglednica o vrzeli na področju zavarovanja](#) in [dokument za razpravo](#) organa EIOPA.

⁶⁶ Mehiška zvezna država Quintana Roo je sklenila zavarovanje za greben, ki obalo in turizem ščiti pred orkani. Oktobra 2020 je bilo zaradi orkana Delta prvič izplačanih približno 700 000 EUR, ki se bodo porabili za popravila grebena.

⁶⁷ Kot je potrjeno z [načelom št. 20 evropskega stebra socialnih pravic](#), ki vodo in sanitarije uvršča med bistvene storitve, do katerih bi morali imeti dostop vsi.

učinke na skupnosti in infrastrukturo. Evropa se vse pogosteje srečuje s preobilico vode ali njenim pomanjkanjem. Za pametno in trajnostno rabo vode so potrebne transformacijske spremembe v vseh sektorjih. Komisija bo to prednostno obravnavala z okrepljeno uporabo skupne strategije izvajanja okvirne direktive o vodah in direktive o poplavah. Sonaravne rešitve so zlasti primerne za odpornost proti podnebnim spremembam, ki se nanaša na učinke vode. Zaradi podnebnih sprememb se povečuje izziv izmenjave vodnih virov, potrebno pa je tesnejše sodelovanje med organi na področju ukrepov za prilagajanje in upravljanja voda, tudi čezmejno.⁶⁸

Poleg tega moramo močno zmanjšati rabo vode. Zato bo Komisija spodbujala širšo uporabo načrtov za obvladovanje suše, ukrepov za povečanje zmogljivosti tal za zadrževanje vode in varno ponovno uporabo vode. Komisija bo obravnavala izboljšanje učinkovitosti in ponovne uporabe vode, tako da bo zaostрила zahteve za proizvode, za katere se uporabljata okoljsko primerna zasnova in označevanje z energijskimi nalepkami, proizvodnjo energije, stanovanja in stavbe ter kmetijstvo, in proučila, kako izboljšati varčevanje z vodo v industrijskih obratih. Komisija in države članice morajo spodbujati tudi prehod na tehnologije in prakse za varčevanje z vodo, tako da določijo ceno, ki pravilno odraža vrednost vode. To se lahko doseže s spodbujanjem instrumentov, kot so dodeljevanje vodnih virov in sistemi izdajanja vodnih dovoljenj, ter z vključevanjem zunanjih okoljskih vplivov. V kmetijstvu so za zagotovitev trajnostne rabe vode potrebni pristop, ki temelji na znanju, ter visokotehnološke in sonaravne rešitve. Države članice lahko podpirajo precizno kmetovanje s strateškimi načrti skupne kmetijske politike. Države članice morajo zagotoviti tudi, da se cena vode določi pravilno, v skladu z okvirno direktivo o vodah, tako da se potrošnike ne zavaja o dejanskih stroških hrane.

Podnebne spremembe ogrožajo tudi kakovost vode. Stabilna in varna preskrba s pitno vodo je najpomembnejša ter mora biti zagotovljena. S podnebnimi spremembami se bo povečalo tveganje onesnaženja in akutnega onesnaženja sladke vode zaradi vplivov, kot so nizki pretoki rek, višje temperature vode, poplave in izguba gozda. Pomembno je, da se vplivi podnebnih sprememb vključijo v analize tveganja v zvezi z načrti upravljanja (pitnih) voda, razvijejo tehnologije za spremljanje vode in zagotovijo minimalni pretoki rek. To bo imelo pomembno vlogo pri zagotavljanju kakovosti pitne vode ter ohranitvi zadostnih količin vode za okolje in vse ljudi. Podobno je pomembno, da se čim bolj poveča zmogljivost tal za čiščenje vode in zmanjševanje onesnaženja.

Komisija bo:

- *pomagala zagotoviti proti podnebnim spremembam odporno in trajnostno rabo ter upravljanje vode v vseh sektorjih in na čezmejni ravni, tako da bo izboljšala usklajevanje tematskih načrtov in drugih mehanizmov, kot so dodeljevanje vodnih virov in vodna dovoljenja;*
- *pomagala zmanjšati rabo vode, tako da bo zaostрила zahteve glede varčevanja z vodo za proizvode, spodbujala učinkovito rabo vode in njeno varčevanje, spodbujala širšo uporabo načrtov za obvladovanje suš ter trajnostno upravljanje in rabo tal;*
- *pomagala zagotoviti stabilno in varno oskrbo s pitno vodo, tako da bo spodbujala vključitev tveganj podnebnih sprememb v analize tveganja v zvezi z upravljanjem*

⁶⁸ Med primeri čezmejnega sodelovanja sta [zbirno območje Rena](#) in [Mednarodna komisija za varstvo reke Donave \(ICPDR\)](#).

voda.

3. OKREPITEV MEDNARODNEGA UKREPANJA ZA ODPORNOST PROTI PODNEBNIM SPREMEMBAM

Naša prizadevanja za prilagajanje podnebnim spremembam morajo ustrezati našemu vodilnemu položaju na področju blaženja podnebnih sprememb na svetovni ravni. S Pariškim sporazumom je bil določen svetovni cilj glede prilagajanja, poudarjeno pa je bilo, da je prilagajanje ključni prispevek k trajnostnemu razvoju. Prilagajanje je medsektorski dejavnik zunanjega delovanja EU in držav članic, ki zajema mednarodno sodelovanje, migracije, trgovino, kmetijstvo in varnost⁶⁹. Za doseganje najboljših rezultatov bi morale EU in njene države članice delovati skladno in usklajeno. Podnebne spremembe in varnost so medsebojno povezane; Komisija in visoki predstavnik sta že leta 2008 poudarila, da so podnebne spremembe multiplikator groženj, ki povečuje zdajšnje napetosti in nestabilnost⁷⁰.

EU bo spodbujala podnacionalne, nacionalne in regionalne pristope k prilagajanju s posebnim poudarkom na prilagajanju v Afriki, majhnih otoških državah v razvoju in najmanj razvitih državah. Zunanje delovanje mora biti učinkovitejše usmerjeno v prilagajanje, in sicer s pristopom povezave med humanitarnim delovanjem, razvojem in mirom, da bi dosegli najbolj izpostavljene, ranljive, h konfliktom nagnjene ali marginalizirane skupnosti, pri čemer nihče ne sme biti zapostavljen. Potrebni so specifični, prilagojeni ukrepi za obravnavanje nesorazmernega vpliva, ki ga imajo podnebne spremembe na ranljive skupine in človekove pravice⁷¹. Dialog s partnerskimi državami bi moral biti usmerjen v krepitev sodelovanja pri prilagajanju podnebnim spremembam, doseganje boljšega razumevanja izzivov prilagajanja v tretjih državah ter spodbujanju ukrepov za prilagajanje podnebnim spremembam in dobre prakse. Prednost bo namenjena državam, ki so ranljive zaradi podnebja, in državam, ki so zlasti proaktivne partnerice pri podnebnih ukrepih. EU bo izvajala zeleno agendo za Zahodni Balkan in močna partnerstva s svojim sosedstvom, zlasti s sredozemsko regijo⁷².

EU pri prizadevanjih za prilagajanje podnebnim spremembam na vseh ravneh že dolgo sodeluje z drugimi državami. Jedro zunanjega delovanja EU na področju prilagajanja mora biti gospodarski, okoljski in družbeni razvojni model ciljev ZN za trajnostni razvoj ter evropskega zelenega dogovora. Ta razvojni model temelji na odpornosti, načrtovanju,

⁶⁹ Številni kmetijski primarni proizvodi, ki se izvažajo v EU, so na primer izpostavljeni tveganju zaradi ekstremnih vremenskih dogodkov in postopnih podnebnih sprememb – za podporo prebivalstvu, ki je odvisno od takšnega izvoza, sta potrebna prilagajanje in diverzifikacija trgovine.

⁷⁰ [S113/08, Climate Change and International Security \(Podnebne spremembe in mednarodna varnost\)](#).

⁷¹ Pomembno delo je bilo opravljeno v okviru [projektnih skupine UNFCCC za razselitev](#). Glej tudi [strategijo EU za enakost spolov in strategijo o pravicah invalidov](#).

⁷² Sredozemlje je vroča točka podnebnih sprememb, saj se segreva 20 % hitreje od svetovnega povprečja, kar kaže, kako pomembno je podpirati prizadevanja za prilagajanje v južnem sosedstvu.

podpori lokalnim skupinam, preprečevanju in dobro informiranem odločanju. Nacionalno določeni prispevki, nacionalni načrti prilagajanja in drugi podnebni načrti (npr. biotska raznovrstnost, zmanjševanje tveganja nesreč) so trdna platforma za sodelovanje. EU se lahko uči tudi od drugih: številni mednarodni partnerji so že dolgo na čelu podnebnih sprememb in imajo dragocene izkušnje, ki lahko Evropi pomagajo, da postane odpornejša proti podnebnim spremembam.

Nujno so potrebna dodatna mednarodna finančna sredstva za prilagajanje podnebnim spremembam, tako iz javnih kot zasebnih virov. Za spodbujanje zasebnega financiranja prilagajanja v partnerskih državah bodo razviti inovativni finančni mehanizmi. Poleg povečanja podpore prilagajanju podnebnim spremembam mora biti podnebno financiranje bolj usmerjeno v najučinkovitejše ukrepe ter države in skupnosti, ki so še posebej izpostavljene vplivom podnebnih sprememb in imajo manjšo zmogljivost za ukrepanje. Za dodelitev sredstev za odpornost proti podnebnim spremembam so potrebni politično vodstvo, skupno mednarodno ukrepanje in zavezanost.

Okvir 2: Prilagajanje podnebnim spremembam v Afriki⁷³

*Tako EU kot Afrika se spoprijemata s podnebnimi spremembami*⁷⁴. Svetovna banka ocenjuje, da bi se lahko zaradi podnebnih sprememb samo v podsaharski Afriki do leta 2050 začele migracije do 70 milijonov ljudi. EU se je že zavezala, da bo Afriki pomagala pri prilagajanju na manj prijazno podnebje, med drugim s sonaravnimi rešitvami, kot je pobuda za veliki zeleni zid. V obdobju 2014–2019 je EU mobilizirala približno 3,4 milijarde EUR za podporo prilagajanju podnebnim spremembam v regiji. EU med drugim podpira afriško pobudo za prilagajanje in afriško zmogljivost za obvladovanje tveganj, z Afriko pa je sklenila partnerstvo za raziskave in inovacije.

EU bo partnerske države podpirala in spodbujala pri razvoju lokalnega, nacionalnega in regionalnega prilagajanja ter strategijah za zmanjšanje tveganja nesreč. Še naprej bo sodelovala z afriškimi pobudami in institucijami, pri čemer bo podpirala regionalno prilagajanje in obvladovanje tveganja nesreč. Pri teh prizadevanjih se bo izkoristil pristop „Ekipa Evropa“, prizadevalo pa se bo za povezovanje med prilagajanjem, razvojem in humanitarno pomočjo.

3.1. Okrepitev podpore za mednarodno odpornost proti podnebnim spremembam in pripravljenost nanje

Podpiranje partnerskih držav pri prilagajanju podnebnim spremembam vključuje zagotavljanje virov, prednostno razvrščanje ukrepov in povečanje učinkovitosti. To se lahko doseže z izvajanjem celovitih pristopov k obvladovanju tveganj, z nacionalnimi ali podnacionalnimi politikami prilagajanja in odpornosti proti podnebnim spremembam ter v sinergiji z obvladovanjem tveganj nesreč ter okoljskimi in socialnimi politikami. Podpora bo osredotočena na krepitev upravne zmogljivosti, ocenjevanje izpostavljenosti in ranljivosti, izboljšanje zbiranja in analiz podatkov, razvoj načrtov prilagajanja v skladu z nacionalnimi prednostnimi nalogami in ranljivostmi ter spodbujanje strukturnih reform, ki so odporne proti podnebnim spremembam, in sonaravnih rešitev glede na njihove dodatne koristi.

S podnebnimi spremembami se povečujejo grožnje mednarodni stabilnosti in varnosti, ki prizadenejo zlasti ljudi v že tako nestabilnih in ranljivih položajih. Vse bolj se

⁷³ Afrika je zaradi velike izpostavljenosti in majhne sposobnosti prilagajanja ena od najbolj ranljivih celin ([četrto ocenjevalno poročilo Medvladnega panela za podnebne spremembe \(IPCC AR4\), delovna skupina 2](#)).

⁷⁴ Za celovito strategijo z Afriko, [JOIN\(2020\) 4 final](#).

priznava, da podnebne spremembe prispevajo k takim razmeram, zaradi katerih pogosteje nastajajo nasilni konflikti⁷⁵. Prilagoditveni ukrepi so lahko dragoceno orodje za preprečevanje konfliktov in mediacijo. Pri krepitvi odpornosti v nestabilnih državah, ki so jih prizadeli konflikti, bi bilo treba upoštevati cilje na področju človekovega razvoja in podnebja. Strategije, programi in projekti za prilagajanje bi morali biti zasnovani ob upoštevanju konfliktov, da se napetosti ne bi zaostrele. To je pomembno za zmanjšanje tveganj razselitev, povezanih s podnebjem, ter boljše razumevanje in upravljanje medsebojnih povezav med podnebnimi spremembami, varnostjo in mobilnostjo⁷⁶.

Komisija bo za pomoč pri okrepitvi odpornosti proti podnebnim spremembam na svetovni ravni uporabila prilagojen pristop. EU bo v skladu z novo agendo za mesta ZN okrepila svojo podporo lokalnim organom. To bo vključevalo napredek pri prilagajanju v okviru Svetovne konvencije županov, spodbujanje trajnostnega in odpornega razvoja mest in podeželja, podpiranje sodelovanja skupnosti pri načrtovanju in izvajanju lokalno vodenega prilagajanja, osredotočanje na neformalna naselja ter usmerjanje finančnih sredstev k lokalni ravni. EU bo vključila tudi podnebne vidike mednarodnih virov, ki jih EU upravlja skupaj z drugimi partnerji, na primer mednarodni ribolov ali varstvo biotske raznovrstnosti zunaj območij nacionalne jurisdikcije v okviru Konvencije ZN o pomorskem mednarodnem pravu. Sodelovala bo tudi z regionalnimi organizacijami na področju upravljanja ribištva, vključno s Komisijo za ohranjanje živih morskih virov na Antarktiki, da bi spodbujala prilagajanje in nova morska zavarovana območja.

Evropska unija bo:

- *okrepila podporo razvoju in izvajanju nacionalno določenih prispevkov ter nacionalnih načrtov za prilagajanje v partnerskih državah EU ter v ustrezne politike EU in instrumente za zunanje delovanje vključila odpornost proti podnebnim spremembam in pripravljenost nanje, ki upoštevata konflikte ter sta naznanilni in preventivni;*
- *okrepila podporo za prilagajanje in jo razširila na lokalne organe v partnerskih državah EU ter pripravila regionalne programe, med drugim za države v južnem in vzhodnem sosedstvu EU ter v državah kandidatkah in potencialnih državah kandidatkah;*
- *vključila vidike podnebnih sprememb v prihodnji sporazum o ohranjanju in trajnostni rabi biotske raznovrstnosti morij na območjih zunaj nacionalne jurisdikcije.*

3.2. Povečanje mednarodnega financiranja za krepitev odpornosti proti podnebnim spremembam

Ključno je opredeliti nove in inovativne finančne vire za prilagajanje in odpornost, zlasti za najmanj razvite države in majhne otoške države v razvoju. Na svetovni ravni je približno 93 % finančnih sredstev javnega in zasebnega sektorja za podnebno ukrepanje usmerjenih k blaženju⁷⁷. Financiranje prilagajanja podnebnim spremembam je v letu 2017 v

⁷⁵ V raziskavah je bilo na primer ugotovljeno, da pomanjkanje virov zaradi podnebnih sprememb in spremenjeni vzorci migracij posredno prispevajo h konfliktom, vključno s spori med kmeti in pastirji.

⁷⁶ S [centrom znanja za migracije in demografijo](#), [centrom znanja za obvladovanje tveganja nesreč](#) in [programom Obzorje 2020](#).

⁷⁷ [Pobuda za podnebno politiko](#) (2019).

povprečju znašalo približno 25 milijard EUR na leto, vendar se ocenjuje, da potrebe znašajo desetkratnik navedenega⁷⁸. EU in njene države članice so v letu 2019 povečale skupno podporo za podnebno financiranje tretjim državam za 7,4 %, kar znaša 21,9 milijarde EUR, od tega je bilo 52 % porabljenih za pomoč partnerjem EU pri prilagajanju podnebnim spremembam⁷⁹. Z zagotavljanjem velikega deleža podnebnega financiranja v okviru mednarodnega sodelovanja EU, zlasti za prilagajanje podnebnim spremembam, si je EU prislužila mednarodno pohvalo in pomembno je, da se to ohrani tudi v prihodnosti. Komisija si bo prizadevala povečati sredstva in dodatno mobilizirati obsežnejše financiranje prilagajanja, tudi prek inovativnih mehanizmov, kot je Evropski sklad za trajnostni razvoj plus (EFSD+), pri čemer bo uporabila sredstva v dvostranskih kanalih in prek držav članic EU.

EU bo zagotovila ciljno usmerjeno podporo partnerskim državam, da jim bo pomagala sprostiti zdajšnja in nova finančna sredstva za prilagajanje podnebnim spremembam.

To vključuje podpiranje partnerskih držav pri dostopu do podnebnega financiranja iz mednarodnih virov, kot sta Zeleni podnebni sklad in Prilagoditveni sklad, ter sodelovanje z multilateralnimi razvojnimi bankami, finančnimi institucijami in zasebnim sektorjem. Posebna pozornost je potrebna za zagotovitev, da finančna sredstva dosežejo najranljivejše skupnosti v državah v razvoju, kot so skupnosti s tradicionalno omejeno institucionalno zmogljivostjo črpanja mednarodnih finančnih sredstev, zlasti v nestabilnih državah in državah, ki so jih prizadeli konflikti. EU bo za okrepitev financiranja za mednarodno obvladovanje tveganja nesreč, povezanih s podnebjem, spodbujala uporabo finančnih instrumentov. Med njimi so zavarovanje javnih sredstev, pogojna sredstva in kreditne linije ter državno ali zasebno zavarovanje. EU si bo prizadevala tudi za spodbujanje krepitve podnebne odpornosti zdajšnjih in novih naložb, pri čemer bo začela z naložbami, ki prejemajo finančno podporo EU.

Evropska unija bo:

- *poskušala povečati mednarodno podnebno financiranje prilagajanja z instrumenti EU za zunanje delovanje in spodbujanjem naložb v zasebnem sektorju;*
- *spodbujala zasnovano in izvajanje strategij za financiranje obvladovanja tveganja nesreč, da se bo okrepila makroekonomska odpornost proti podnebnim spremembam v partnerskih državah;*
- *podpirala partnerske države pri oblikovanju politik in spodbud, da se bodo spodbudile naložbe, ki so odporne proti podnebnim spremembam, med drugim v sonaravne rešitve;*
- *izboljšala krepitev podnebne odpornosti vseh zunanjih naložb in ukrepov EU.*

3.3. Krepitev sodelovanja in izmenjav v zvezi s prilagajanjem na svetovni ravni

Na mednarodni ravni se bo krepil vse večji zagon pri prilagajanju. Kot najmočnejši zagovornik ambicioznih mednarodnih ukrepov v okviru Pariškega sporazuma se bomo še naprej odzivali na obnovljene pozive k večjemu multilateralizmu. To bo vključevalo sodelovanje z drugimi pogodbenicami Okvirne konvencije Združenih narodov o spremembi

⁷⁸ <https://www.cas2021.com/documents/reports/2021/01/22/state-and-trends-in-adaptation-report-2020>.

⁷⁹ To vključuje financiranje, ki koristi samemu prilagajanju, ter hkratno blaženje in prilagajanje.

podnebja in Pariškega sporazuma, da se zagotovi ustrezno obravnavanje vprašanj v zvezi s prilagajanjem podnebnim spremembam ter izgubo in škodo v mednarodnih pogajanjih. V okviru tega sodelovanja bo EU v skladu z enako pomembnostjo prilagajanja in blaženja sporočila načrte in ukrepe za prilagajanje v okviru Pariškega sporazuma.

EU je dobro opremljena za vodenje strukturnih dialogov za izmenjavo rešitev ter se želi učiti od drugih. EU ima veliko izkušenj z izvajanjem politik prilagajanja. Z informacijskimi storitvami, kot se zagotavljajo v okviru programa Copernicus, bi lahko partnerske države podprla pri upravljanju naravnih virov, oceni podnebnih tveganj in pripravi ustreznih odzivov. EU je močno vključena v mednarodno upravljanje, opazovanje in raziskave oceanov ter je dejavna v svetovnih mrežah, kot je mednarodna pobuda za koralne grebene. Obstajajo velike vrzeli v znanju in inovativni pristopi, pri katerih bi EU lahko izkoristila zdajšnje izkušnje, na primer v zvezi s sonaravnim prilagajanjem, ki ga vodi skupnost. To je nujno za najbolj oddaljene regije ter čezmorske države in ozemlja, ki se že srečujejo z resnimi izzivi prilagajanja. Poleg tega se bomo pridružili globalnim in regionalnim pobudam, pomembnim za prilagajanje, kot je zavezništvo za raziskovanje Atlantskega oceana, ter jih podpirala in širila.

Vplivi podnebnih sprememb imajo posredne čezmejne vplive in vplive na druge celine. Tudi lokalni vplivi podnebnih sprememb imajo posledice na regionalni ali svetovni ravni, takšno čezmejno podnebno tveganje pa lahko doseže Evropo. Motnje pristaniške infrastrukture bi lahko na primer ovirale ali celo zaprle trgovinske poti za primarne proizvode in blago, kar bi lahko imelo kaskadne učinke v mednarodnih dobavnih verigah. Za reševanje skupnih izzivov medsebojno povezanih družb (npr. migracije, konflikt, razselitev), ekosistemov (npr. skupna povodja, ocena, polarne regije) in gospodarstev (npr. svetovane vrednostne verige) bomo okrepili sodelovanje in dialog o prilagajanju v trgovinskih sporazumih.

Evropska unija bo:

- *predložila načrte in ukrepe EU za prilagajanje v okviru Pariškega sporazuma;*
- *poglobila politično sodelovanje z mednarodnimi in regionalnimi partnerji in partnerskimi državami na področju prilagajanja podnebnim spremembam;*
- *povečala bazo znanja in orodij o prilagajanju, ki je na voljo tretjim državam, ter spodbujala prilagajanje v zelenih zavezništvih in partnerstvih.*

4. SKLEPI

Prilagajanje je ključni element globalnega odziva na podnebne spremembe. EU in svetovna skupnost sta zdaj premalo pripravljene na vse večjo intenzivnost, pogostost in razširjenost vplivov podnebnih sprememb, zlasti ker se emisije še naprej povečujejo. Hitro moramo okrepiti svojo odpornost proti podnebnim spremembam, tj. se premakniti od povečane ozaveščenosti in zaskrbljenosti javnosti k množičnim ukrepom za prilagajanje. Zaradi ostrega opozorila znanstvene skupnosti, večje prepoznavnosti vplivov podnebnih sprememb v Evropi in okrevanja po pandemiji je to odločilen trenutek za ukrepanje na področju podnebnih sprememb in utrjevanje zapaščine sedanjih generacij, da bi zaščitili prihodnje.

Nova strategija EU za prilagajanje utira pot večjim ambicijam glede odpornosti proti podnebnim spremembam: EU bo leta 2050 družba, odporna proti podnebnim spremembam in popolnoma prilagojena neizogibnim vplivom podnebnih sprememb. Zato je prilagajanje

podnebnim spremembam sestavni del evropskega zelenega dogovora in njegove zunanje razsežnosti ter je trdno zasidrano v predlogu evropskih podnebnih pravil. Cilj nove strategije je okrepiti ukrepe v gospodarstvu in družbi, da bi uresničili vizijo odpornosti proti podnebnim spremembam do leta 2050, hkrati pa povečati sinergije z drugimi področji politike, kot je biotska raznovrstnost. Za uresničitev te vizije si bomo prizadevali s krepitvijo znanja o vplivih podnebnih sprememb in prilagoditvenih rešitvah za obvladovanje negotovosti, okrepitvijo načrtovanja prilagajanja in ocen podnebnega tveganja, pospešitvijo ukrepov za prilagajanje ter pomočjo pri krepitvi odpornosti proti podnebnim spremembam na svetovni ravni. Komisija bo zagotovila, da se strategija izvaja tesno usklajena z drugimi elementi evropskega zelenega dogovora.

Komisija Evropski parlament in Svet poziva, naj podpreta to strategijo ter skupaj z Odborom regij in Evropskim ekonomsko-socialnim odborom oblikujeta Unijo, odporno proti podnebnim spremembam. Komisija bo navezala stike z javnostjo, mesti, podjetji, socialnimi partnerji in regijami, da bi jih spodbudila, naj dejavno sodelujejo pri izvajanju te strategije ter združijo moči pri reševanju izziva prilagajanja.